

Tulevaisuuden
lastensuojelu

Keski-Uusimaa

Kehittämiskoordinaattori Vappu Koskinen

**Lastensuojelun monitoimijaisen verkoston päihdepalvelu –työpaketti
Yhteiskehittämisen prosessi kokemusasiantuntijoiden kanssa**

Socca

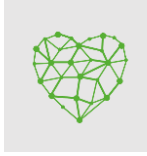
Pääkaupunkiseudun
sosiaalialan osaamiskeskus

SOSIAALITAITO

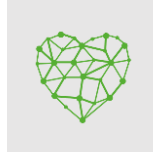
LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

Työpajat nuorten kanssa 11. ja 23.11. 21

Kokemusasiantuntijavanhemman tapaaminen 30.11.21

- Yhteiskehittämistä uuden päihdepalvelumallin kehittämisessä suunniteltiin yhdessä LSKL:n asiantuntijoiden kanssa.
- Yhteys Osallisuuden aika ry:hyn ja hankkeen kanssa yhteistyötä tekevään kokemusasiantuntijavanhempaan.
- Työpajoja ja tapaamista edelsi Keski-Uusimaan lapsen/nuoren päihdepalvelun monitoimijaisen työryhmän (MOKE-ryhmä) perehtyminen osallisuuden, kokemusasiantuntijuuden ja yhteiskehittämisen teemoihin.
- MOKE-ryhmän tapaaminen Osallisuuden aika ry:n toiminnanjohtajan ja asiantuntijan sekä LSKL:n asiantuntijoiden kanssa 10/21.
- MOKE-ryhmä pohti mihin ryhmä tarvitsee kokemusasiantuntijuutta uuden päihdetyöskentelymallin kehittämisessä.
- Ryhmässä sovittiin edustus työpajoihin ja tapaamiseen.
- Työpajat toteutettiin yhdessä LSKL:n asiantuntijan Johannes Jahnukaisen kanssa.

Työpajan teemat 11.11.21

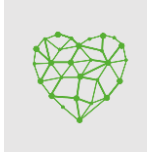
- Keski-Uusimaan alaikäisen lapsen ja nuoren päihdepalvelupolku
- Uusi työskentelymalli polulle
- Onko suunta oikea?
- Mitä olisi hyvä päihdetyöskentely alaikäisen, päihteillä oireilevan lapsen ja nuoren kohdalla?
- Voiko päihdetyöskentely olla monitoimijaista yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa?
- Mitä on tärkeää ottaa huomioon eri palveluiden välisessä yhteistyössä?

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

“Huumeita saa helpommin kuin harrastuksia.”

- Lapsen/nuoren päihteillä oireilu on oireilua jostakin
 - Päihdetyöskentely vaatii arvokeskustelua mm. siitä, mitä on lapsen ja nuoren hyvinvointi, mikä on päihteillä oireilua, mitä on vakava päihteillä oireilu. Tätä keskustelua pitäisi käydä myös lapsen ja nuoren kanssa.
 - Juurisyyt, oireilun tausta, vaikuttavat keskeisesti siihen, miksi lapsi tai nuori oireilee päihteillä.
 - Turvallisuus tai sen puute lapsen ja nuoren elämässä on tärkeä vaikuttava asia.
 - Ahdistukseen ja masentuneisuuteen liittyvän oireilun hoitaminen on keskeistä. Päihteitä käytetään tunteiden säätelyyn ja ahdistuksen hoitoon. Jos turvallista ja tukevaa läheisverkostoa ei ole, päihteiden kautta saa yhteisön.
 - Vanhempien antama malli tunteiden käsittelyssä, säätelyssä ja ilmaisussa vaikuttaa lapsen ja nuoren tarpeisiin saada näihin tukea.
 - Ymmärrettävä lapsen ja nuoren kehitykseen ja kasvuun liittyvät asiat; kyse voi olla myös kokeilun- ja seikkailunhalusta.
 - Ymmärrettävä laajasti se yhteiskunnallinen tilanne, jossa lapset ja nuoret kasvavat. Tulevaisuuden toiveikkuuteen liittyvät asiat; mm. odotukset ja paineet, joita lapset ja nuoret kohtaavat sekä se, miten globaalit ilmiöt kuten ilmastokriisi vaikuttavat lasten ja nuorten tulevaisuuden kuvaan.
 - Työskentelyyn tarvitaan monimuotoisuutta, ei stigmatisointia tai yhteiskunnan ulkopuolelle asemointia.
 - Tärkeää huomioida lapsen ja nuoren elämäntilanne kokonaisuudessaan.
 - Tärkeää tulla kuulluksi ja kohdatuksi. Yhteiskunnassa tulisi huomata myös lapsi ja nuori, joka on hiljainen ja huomaamaton.
 - Pakolla ei voi hoitaa.
 - Tärkeää, että oireilun juurisyitä käsitellään myös vanhempien/läheisten kanssa.

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

"Aikuisilla pitää olla aikaa selvittää mitä nuorille kuuluu."

- Hyvä päihdetyöskentely
 - Lapsen ja nuoren tarpeet tulisi ymmärtää ja tunnistaa kaikissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.
 - Lapsen ja nuoren kuuluu saada tietää mistä ja miten saa apua.
 - Tulisi olla tarjolla aidosti ja toimivasti matalan kynnyksen tukea, jossa nuori voi käydä varhaisen vaiheen keskusteluja päihteistä. Sellaisia, joista puuttuu ongelmalähtöisyys ja hoidon saaminen.
 - Työskennellään lapsen ja nuoren tahtisesti ja ymmärretään, että päihteillä oireilun tilanne paranee asteittain, annetaan työskentelylle aikaa; resurssien tulisi mahdollistaa tämä.
 - Tutustutaan lapseen ja nuoreen, tunnistetaan tarpeet yhdessä, saavutetaan jaettu ymmärrys ja aloitetaan työskentely samalta tasolta.
 - Pohditaan yhdessä mistä päihteillä oireilussa voisi olla kyse, juurisyy voi löytyä kaukaakin.
 - Vältetään turhia olettamuksia ja ennakkokäsityksiä.
 - Kokemusasiantuntijat tuovat lisä-ääneen lapsen ja nuoren kuntoutumisen prosessiin.

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

"Aikuisilla pitää olla aikaa selvittää mitä nuorille kuuluu."

- Hyvä päihdetyöskentely

- Työskennellään nuoren tarpeita vastaavasti:

Työskentelyn pitää rakentua tästä lähtökohdasta, yksilöllisesti, ei ennalta päätettyjen mallien mukaisesti. Joskus yksi ammattilainen voi riittää. Nuorta on kuultava ja hänen taustaansa ymmärrettävä kun suunnitellaan kuka/ketkä ja minkälainen työskentely voisi auttaa. Tarjoa nuorelle vaihtoehtoja.

- Lastensuojelutyön tulisi olla tulevaisuusorientoitunutta, toiveikkuutta lisäävää.

- Työskentelyyn pitäisi lisätä rohkeutta, rohkeutta työskennellä tunteiden kanssa sekä lapsen ja nuoren että vanhempien kanssa työskenneltäessä. Nuorta voi myös ohjata tuomaan tunteitaan esiin vanhemmilleen. Lapsi ja nuori tarvitsee tunteiden vastaanottoa ja peilausta. Mitä vanhemmat ajattelevat lapsesta ja nuoresta, mitä tuntevat lasta ja nuorta kohtaan?

- Entä jos nuori ei halua koko perheen kanssa työskentelyä tai yhteisiä tapaamisia vanhempien kanssa? Silloin olisi voitava tarjota muuta, nuorelle omaa työskentelyä ja vanhemmille oma auttajataho.

- Huomioitava lapsen ja nuoren lojaalius vanhempiaan kohtaan. Ammattilaisen pitää uskaltaa ja osata työstää perheen vuorovaikutussuhteita ja nuorta kuormittavia tilanteita.

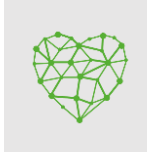
- Ammattilaisilla tulisi olla jaettua tietoa kuntoutumisprosessista.

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

"Näistä kaikista ihmisistä täällä, voin katsoa ainakin sinua."

- Hyvä päihdetyöskentely palveluiden välisenä yhteistyönä
- Moniammatilliset verkostotapaamiset voivat olla lapselle ja nuorelle pelottavia. Pohdittava auttavatko aidosti lasta ja nuorta vai toimivatko vain ammattilaisten työn selkeyttäjinä. Onko lapsi ja nuori aidosti mukana suunnitelman teossa? Saako lapsi ja nuori vaikuttaa siihen ketkä yhteiseen tapaamisen osallistuvat vai kuullaanko tässä vain vanhempia?
- Verkostoissa pitää jollakin ammattilaisella olla ohjat käsissä, esimerkiksi omalla sosiaalityöntekijällä. Lasta ja nuorta on tuettava myös valmistautumisessa tapaamisiin ja käytävä lapsen ja nuoren kanssa jälkipuintia tapaamisten jälkeen.
- Pyydetään ja otetaan työskentelyyn mukaan lapselle ja nuorelle tärkeät henkilöt.
- Huomioidaan nuorelle sopivat työskentelymuodot ja palvelut, joita nuori jo mahdollisesti käyttää kuten erilaiset anonyymit palvelut, esim. chatit.
- Työskennellään avoimesti, lapsi ja nuori keskiössä, yhdessä tietoa jakaen ja hyödyntäen.
- Vertainen tai kokemusasiantuntija voisi olla mukana monitoimijaisessa työskentelyssä. Myös järjestöjen osaamista päihdetyössä olisi hyvä hyödyntää.

Työpajan teemat 23.11.21

- Uuden päihdetyöskentelymallin konkreettiset askeleet
- Monitoimijainen arviointi työskentelymallissa
- Kysymyksiä nuorille monitoimijaisesta työryhmästä
 - Mitkä ovat niitä asioita työntekijässä, että häneen voi luottaa omassa asiassaan?
 - Mitä haluaisit työntekijöiden poisoppivan kohtaavassa asiakastyössä?
 - Mikä olisi ollut se taho, jonka olisit halunnut kulkevan muiden palveluluiden rinnalla?
 - Miten palveluista ja viranomaisverkostoista tehtäisiin sellaisia, että ne tukevat nuoren sitoutumista hoitoon, lisäävät luottamusta ja ovat saavutettavia?
- Lapsen ja nuoren kanssa työskentely, mitä tämän pitäisi olla?
- Vanhempien kanssa työskentely, mitä tämän pitäisi olla?
- Voiko olla määräaikainen työskentelyjakso?
- Miten voitaisiin selvittää auttoiko työskentely?

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

"Jos ei saa vastinetta pienille asioille, ei halua kertoa isoista asioista. Täytyy tulla kohdatuksi arjen pienissä kohtaamisissa, tulla kuulluksi, kun on paha olla. "

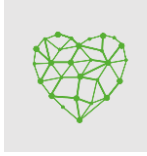
- Päihdetyöskentelyn askeleet
 - Kaiken perustana on oman sosiaalityöntekijän mahdollisuudet tavata lasta, tutustua ja synnyttää luottamusta.
 - Ammattilaisen on osattava ja uskallettava luoda aito vuorovaikutussuhde. Kohtaamisten on oltava lasta ja nuorta kunnioittavia.
 - Lasten ja nuorten on saatava tietoa palveluista ja mahdollisuuksista. Yhdessä selvitetään ja pohditaan mikä auttaisi. Yhteen lapsen ja nuoren kannalta oikeaan palveluun keskittyminen ja pysähtyminen on vaikuttavaa.
 - Palvelut vaikuttavat lapsen ja nuoren näkökulmasta organisaatiolähtöisesti järjestetyiltä. Voiko yhtä yhtenäistä palvelupolkua edes olla?
 - Voisiko lapsen ja nuoren tarvitsema työskentely järjestyä lapsen ja nuoren ympärille, hänen yksilöllisiä tarpeitaan vastaavasti?
 - Huomioitava se, että lapsi tai nuori ei välttämättä ole valmis vaikeiden asioiden käsittelyyn. Ammattilaisen on arvioitava yhdessä nuoren ja vanhempien kanssa onko oireilun taustalla olevien juurisyiden työstäminen oleellista, mahdollista ja oikea-aikaista. Älä korjaa sitä, mikä ei ole rikki. Voi olla riittävää jakaa nuoren ja vanhempien kanssa se, mihin he hakevat apua ja työstää sitä.
 - Ammattilaisen on arvioitava yhdessä nuoren ja vanhempien kanssa milloin nuorelle voidaan antaa aikaa ja tilannetta seurataan ja milloin on toimittava nuoren arjen turvaamiseksi.
 - Perhedynamiikka selvitettävä.

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

"Jos ei saa vastinetta pienille asioille, ei halua kertoa isoista asioista. Täytyy tulla kohdatuksi arjen pienissä kohtaamisissa, tulla kuulluksi, kun on paha olla. "

- Päihdetyöskentelyn askeleet
- Olisi löydettävä keinoja välttää sijoitus ratkaisuna päihteillä oireiluun.
- Mikäli sijoitukseen päädytään, jääkö silloin perhetilanteen tarkempi selvitys tekemättä riittävän laajasti. Kuinka usein kuitenkin on kyse ylisukupolvisista ongelmista, jotka nuori nostaa esiin omalla oirehdinnallaan. Ja taas kun lapsi on sijaishuollossa, voidaanko todella tehdä korjaavaa työtä, jotta koko perheen tilanne korjaantuisi ja lapsi voisi kotiutua.

Työpajoista nousseet näkemykset ja kysymykset

"Ensisijaisesti hänet mukaan, jota arviointi koskee."

- Päihdetyöskentelyn arviointi
 - Kun suunnitellaan arviointia, otetaan nuori ja lähipiiri mukaan. Käydään läpi arviointikriteerit ja selkiytetään se nuorelle. Nuoren on ymmärrettävä, mitä arvioidaan. Sanoitetaan prosessia ja etsitään käytännön esimerkkejä nuoren elämästä juuri sillä hetkellä.
 - Voisiko nuori itse olla laatimassa arvioinnin prosessia ja mittareita.

Kokemusasiantuntijavanhemman tapaamisen 30.11.21 teemat

- Keski-Uusimaan alaikäisen lapsen ja nuoren päihdepalvelupolku
- Uusi työskentelymalli polulle
- Mitä olisi hyvä päihdetyöskentely alaikäisen, päihteillä oireilevan lapsen ja nuoren kohdalla vanhemman näkökulmasta?
- Mitä ajatuksia nuorten näkemykset herättävät vanhemman näkökulmasta?
- Mihin tuen tarpeisiin lastensuojelun avohuollon asiakkaana olevan lapsen/nuoren monitoimijaisen päihdetyöskentelyn tulisi vastata vanhemman näkökulmasta?
- Miten vanhemman näkökulmasta voitaisiin selvittää autoiko työskentely?

Kokemusasiantuntijavanhemman tapaamisessa nousseet näkemykset ja kysymykset

"Lapsi ei halua olla uhri eikä myöskään paha."

- Hyvä päihdetyöskentely vanhemman näkökulmasta ja nuorten näkemysten herättämät ajatukset
 - Päihteillä oireilu on monisyinen asia, jonka kanssa työskenneltäessä tiellä on herkästi kompastuskiviä.
 - Kaikissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, varhaiskasvatuksessa ja koulussa on vastuu lapsilähtöisyyden toteuttamisesta. Lapsen varhainen leimaaminen jonkinlaiseksi ja kokemus jättämisestä tärkeiden sosiaalisten yhteisöjen kuten kouluyhteisön ulkopuolelle ovat riski päihteillä oireilulle.
 - Aina työskentelyn fokuksen asettaminen lapseen tai nuoreen ei kanna hedelmää. On tärkeää työskennellä koko perheen kanssa. Myös sisaruksilla tulisi olla mahdollisuus päästä tuen piiriin. Mukaan työskentelyyn tulisi aktiivisesti ja avoimesti ottaa lapsen ja nuoren läheiset. Olisi tärkeää yhdessä keskustella keitä työskentelyyn kutsutaan ja huomioida läheisenä myös vanhemman puoliso ja toisaalta biologinen vanhempi, joka ei asu lapsen kanssa.
 - On tärkeää työstää sensitiivisesti sitä, mistä päihteillä oireilussa on kyse, mistä se johtuu, mitkä ovat juurisyyt. Sensitiivisyyttä tarvitaan, sillä lapsi ja nuori ei halua tuntea olevansa uhri tai toisaalta paha ja syyllinen. Vanhemmallakin on vaikea ottaa apua vastaan jos ei koe olevansa avun arvoinen. Aito kohtaaminen on merkityksellisintä. Ammattilaisen tulisi voida vahvistaa työskentelyssä positiivista turvallisuuden tunnetta niin lapsen ja nuoren kuin vanhemman kanssa työskenneltäessä.

Kokemusasiantuntijavanhemman tapaamisessa nousseet näkemykset ja kysymykset

"Avun pitäisi tuntua avulta."

- Hyvä päihdetyöskentely vanhemman näkökulmasta ja nuorten näkemysten herättämät ajatukset
 - Avun tulisi olla mahdollisimman varhaista ja avun antamisen pitäisi lähteä liikkeelle siinä palvelussa ja sen ammattilaisen toimesta, johon lapsi ja nuori tai vanhempi on kontaktissa. Kyllästetäänkö asiakkaat palveluilla ja ammattilaisten määrällä, jolloin herkkyyys, läsnäolo ja sensitiivisyys katoavat? On tärkeää, että perheellä olisi oma työntekijä, joka kulkee rinnalla ja jonka kanssa myös vanhempi voi valmistautua esim. verkostotapaamisiin ja läpikäydä tapaamisia jälkikäteen.
 - Voisiko lapsen ja nuoren elämässä olla yksi taho ja oma työntekijä 18-vuotiaaksi saakka kuten neuvola toimii kouluikään saakka?
 - Ammattilaisen tulisi voida rohkeasti työskennellä perheen vuorovaikutussuhteiden ja aikuisten jaksamisen teemojen suhteen. Tarvitaan tunnetyöskentelyä hallinnollisen, toimintaa ja ratkaisuja korostavan toimintatavan sijaan. Tuen pitäisi jalkautua kotiin. Ammattilaisen pitäisi pystyä tuomaan jotain perheen arkeen, ei niin, että perheen on järjesteltävä arkensa voidakseen vastaanottaa ammattilaiset.

Kokemusasiantuntijavanhemman tapaamisessa nousseet näkemykset ja kysymykset

"Myös vanhempi kaipaa hoivan kokemusta."

- Vanhemman tuen tarpeet lastensuojelun avohuollon asiakkaana olevan lapsen/nuoren monitoimijaisessa päihdetyöskentelyssä ja työskentelyn arviointi.
- Vanhempien kanssa olisi tärkeää osata työstää ja sanoittaa sitä, mistä lapsen ja nuoren päihteillä oireilussa on kyse. Vanhempien kanssa olisi voitava käydä keskustelua siitä, mihin he voivat lapsen ja nuoren päihteillä oireilussa vaikuttaa ja mihin tarvitsevat apua. Perheessä kaikkien tunteet ovat keskeisiä. Myös vanhempi kaipaa ymmärtävää kohtaamista, kokemusta hoivasta.
- Ammattilaisten on tärkeää ymmärtää auttamistyön pitkät jäljet; jotta apua voi ottaa vastaan, täytyy olla kokemus siitä, että on tullut kohdatuksi ja kuulluksi. Kohtaamisen ja kuulemisen merkitys voi olla merkityksellinen myöhemmin lapsen ja nuoren elämässä vaikka juuri sillä hetkellä se ei siltä näyttäisikään.
- Ammattilaisilla on tärkeää olla taustatietoa päihteiden käytön problematiikasta ja päihdehäiriöistä; päihteiden väärinkäytöstä ja päihderiippuvuudesta.
- Arviointi olisi ymmärrettävä sensitiivisenä prosessina, joka toteutuu osana auttamista ja työskentelyä, jossa lapsi ja nuori ja vanhempi ovat osallisina. Kokemus arvioinnin kohteena olemisesta ikään kuin sulkee "simpukan kuoren" eikä yhteinen arvioinnin prosessi toteudu.

MOKE:n yhteiskehittämisen prosessi –työpajat nuorten kokemusasiiantuntijoiden kanssa ja tapaaminen kokemusasiiantuntijavanhemman kanssa, marraskuu 2021

Kokemusasiiantuntijoiden terveisinä päihdetyöskentelyyn

- Päihteillä oireilun juurisyiden sensitiivinen selvittäminen ja työstäminen
- Koko perheen kanssa työskentely
- Asiakkaan kohtaamisen ja osallisuuden tärkeys
- Kokonaistilanteen huomioinen, erityisesti perheen vuorovaikutussuhteiden ja tunnetyöskentelyn huomioiminen
- Toiveikkuuden luominen

Tulevaisuuden lastensuojelu

www.socca.fi – Tulevaisuuden lastensuojelu -hanke

@tulevaisuudenlastensuojelu

@tulevaisuudenls